

Nr 72

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1957/58 till statens rättskemiska laboratorium m. m.

(3:e avd.)

I proposition nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkterna 15 och 16, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1957/58 beräkna dels till Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar ett förslagsanslag av 910 000 kronor, dels ock till Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader ett förslagsanslag av 340 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 65, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 25 januari 1957, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens rättskemiska laboratorium, som föranledes av vad föredragande statsrådet förordad, dels godkänna av denne förordad avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58, dels ock för budgetåret 1957/58 såsom förslagsanslag anvisa till Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar 900 000 kronor samt till Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader 339 500 kronor.

Propositionen

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 25 augusti 1955 f. d. lagmannen, numera justitieombudsmannen Alfred Bexelius, tillika ordförande, professorn Hugo Theorell och byrådirektören i statens sakrevision Hans Wihlborg för att inom inrikesdepartementet biträda med en av medicinalstyrelsen och sakrevisionen förordad utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m., har med skrivelse i juli 1956 avgivit betänkande med förslag till ny organisation för nämnda laboratorium (stencilerat). Beträffande det närmare innehållet i utredningens förslag och de däröver avgivna remissyttrandena får utskottet hänvisa till propositionen (s. 4—29).

Organisationsfrågor

Föredragande statsrådet har till en början lämnat följande redogörelse för laboratoriets nuvarande organisation och arbetsuppgifter.

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1957. 6 saml. Nr 72—73*

Enligt instruktionen för statens rättskemiska laboratorium har laboratoriet, som står under medicinalstyrelsens överinseende och ledning, till uppgift att på uppdrag av medicinalstyrelsen eller annan behörig myndighet utföra erforderliga rättskemiska och andra rättsmedicinska undersökningar samt att bedriva annan i samband därmed stående verksamhet med praktiskt eller vetenskapligt syfte. Laboratoriet skall förestås av en föreståndare (rättskemist) såsom ansvarig för arbetet och ordningen inom laboratoriet. Under honom har, intill dess det i det följande berörda provisoriet fr. o. m. den 1 april 1956 genomfördes, direkt sorterat tre avdelningar, nämligen den toxikologisk-kemiska, alkohol- och faderskapsavdelningarna, medan den fjärde, Rh-avdelningen, föreståtts av en särskild avdelningsföreståndare. Laboratoriets administrativa och kamerala göromål har varit uppdelade mellan föreståndaren och medicinalstyrelsen.

Arbetsbelastningen vid laboratoriet har framför allt under den sista tioårsperioden kraftigt ökat. Totalt har antalet vid laboratoriet handlagda ärenden under denna tidrymd tiodubblats. Jämsides härmed har en intensiv vetenskaplig utveckling ägt rum på de kemiska och de blodgruppsserologiska områdena, inom vilka laboratoriets verksamhet faller, vilket nödvändiggjort införande av nya, mera komplicerade och arbetskrävande metoder. Genom tillkomsten av en stor mängd nya giftiga tekniska preparat och läkemedel har den toxikologisk-kemiska avdelningens arbete ökat i omfattning och svårighetsgrad. Även alkoholavdelningens verksamhet har väsentligt stegrats och fått ökad betydelse till följd av ändrad utformning av lagstiftningen mot rattfylleri och den allt högre frekvensen av detta brott samt de skärpta krav, som ur rättssäkerhetssynpunkt ansetts böra ställas på undersökning av blodproven. Genom nya forskningsrön har Rh-avdelningens verksamhet fått direkt betydelse även för den kliniska sjukvården. Ifråga om faderskapsavdelningen slutligen har införandet av undersökningar med nya blodgruppssystem, utökade kontrollmetoder och beräkningar av faderskapssannolikheten nödvändiggjort ökade arbetsinsatser. Som följd av den stegrade verksamheten har även de administrativa och ekonomiska göromålen ökat i omfattning. Behov av en allmän översyn av laboratoriets organisation i syfte att tillgodose såväl kravet på en tillfredsställande vetenskaplig standard som önskemålet om en rationellt fungerande rutinverksamhet har härigenom gjort sig allt starkare gällande. För ändamålet tillkallades den 25 augusti 1955 särskilda sakkunniga, vilka antagit benämningen 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m.

Såsom redovisats i propositionen nr 70/1956, har under den tid utredningsarbetet pågått vissa provisoriska organisationsförändringar vid laboratoriet ansetts ofrånkomliga. Då den vetenskapliga utvecklingen inom laboratoriets verksamhetsområde medfört, att en vetenskapsman icke längre kan i tillräcklig omfattning behärska både den kemiska och den blodgruppsserologiska delen av verksamheten, har det sålunda blivit nödvändigt

att i samband med att laboratoriets förutvarande föreståndare den 1 april 1956 avgick med pension provisoriskt uppdelade laboratoriet på två sins- emellan självständiga avdelningar, en rättskemisk och en blodgrupps- serologisk, under ledning av var sin avdelningsföreståndare. Den rätts- kemiska avdelningen består av de förutvarande toxikologisk-kemiska och alkoholavdelningarna, medan till den blodgruppsserologiska avdelningen sammanförts de tidigare Rh- och faderskapsavdelningarna. Tjänsten såsom föreståndare för laboratoriet hålles f. n. vakant. För den rättskemiska av- delningen har inrättats en tjänst som avdelningsföreståndare i lönegrad Cg 37, under det att den blodgruppsserologiska avdelningen förestås av den tidigare avdelningsföreståndaren i lönegrad Ce 37 på Rh-avdelningen. De administrativa och kamerala göromål, som förut ankommit på laboratoriets föreståndare men som icke lämpligen kunnat fördelas mellan de nya av- delningsföreståndarna, har ålagts medicinalstyrelsen.

Alltsedan våren 1955 har härjämte laboratoriets personal enligt Kungl. Maj:ts medgivanden successivt förstärkts med ett 25-tal extra befattnings- havare, huvudsakligen laboratoriebiträden och kontorspersonal, för att de ökade arbetsuppgifterna vid laboratoriet skulle kunna bemästras.

I fråga om utredningens nu framlagda organisationsförslag framhåller föredraganden, att de i huvudsak innebär, att laboratoriet bibehålles som en administrativ enhet med i stort sett samma arbetsuppgifter som f. n. Den provisoriskt genomförda uppdelningen av verksamheten på två själv- ständiga avdelningar föreslås bli permanent. Då medicinalstyrelsen ansetts icke kunna tillgodose laboratoriets behov av tillsyn och ledning samt på ett tillfredsställande sätt fylla en verksstyrelses funktioner, föreslås, att labo- ratoriet frigöres från styrelsen och erhåller en egen styrelse med fem ledamöter. Utredningen, som i detta sammanhang haft att pröva även farmaceutiska laboratoriets förhållande till medicinalstyrelsen, har med hänsyn till pågående utredningar ej ansett sig böra framlägga något för- slag till ändring beträffande nämnda laboratorium. Någon särskild chef för rättskemiska laboratoriet anser utredningen icke motiverad, utan de administrativa och kamerala funktionerna skulle fördelas mellan labo- ratoriets styrelse, de båda avdelningsföreståndarna samt en nyinrättad admi- nistrativ sektion med en redogörare som chef. Utredningen förordar vidare vissa rationaliseringsåtgärder, avseende bl. a. överflyttning av begränsade arbetsuppgifter vid laboratoriet till andra organ. Slutligen föreslås en upp- rustning i personellt hänseende genom personalökningar samt extraordi- nariesättningar och lönerogleringar av provisoriskt inrättade tjänster även- som en komplettering av laboratoriets apparatutrustning.

Vid remissbehandlingen har starkt delade meningar på väsentliga punk- ter yppats i fråga om lämpligheten av de framlagda förslagen.

Föredraganden behandlar därefter till en början frågan om sammanhål- lande av rättskemiska laboratoriets nuvarande verksamhetsgrenar under

en administrativ enhet och framhåller för egen del, att laboratoriets kemiska och blodgruppsserologiska verksamhetsområden ur vetenskapliga och sakliga synpunkter saknar sådan beröring med varandra, att ett organisatoriskt samband mellan dem av sådana skäl bör eftersträvas. Såsom utredningen funnit, kan emellertid ingendera av verksamhetsgrenarna med särskild fördel överföras till någon annan befintlig institution. Detta utredningens konstaterande har icke motsagts i remissyttrandena. Redan på den grund, att ett sådant överförande skulle skapa omfattande nybyggnadsproblem vid berörda institutioner, anser föredraganden detta i varje fall f. n. icke böra närmare övervägas. De institutioner som främst skulle kunna ifrågakomma — statens bakteriologiska laboratorium och karolinska sjukhuset — är dessutom i administrativt hänseende så hårt belastade, att ytterligare arbetsuppgifter för dem skulle skapa betydande olägenheter.

Det återstår således att överväga, om en uppdelning av rättskemiska laboratoriet på två självständiga laboratorier bör företagas i enlighet med vad flera remissorgan, bl. a. medicinalstyrelsen, förordat. Fördelen med en sådan åtgärd skulle främst vara att föreståndarfrågan, som i nuvarande provisoriska organisation lämnats öppen, skulle finna en naturlig lösning, i det att de nuvarande avdelningsföreståndarna bleve föreståndare var och en för sitt laboratorium. För egen del anser föredraganden emellertid, att avdelningarna utgör alltför små enheter för att fungera rationellt som självständiga laboratorier. Snarare kan övervägas att, såsom statens organisationsnämnd i sitt remissyttrande ifrågasatt, med laboratoriet sammanföra andra lämpliga institutioner till en organisatorisk enhet under gemensam administrativ ledning. Olika alternativa lösningar är härvid tänkbara. Å ena sidan kan sålunda ifrågakomma att samordna den rättskemiska verksamheten med den rättsmedicinska verksamhet som förekommer på andra håll, exempelvis vid statens rättsläkarstationer. Å andra sidan kan en gemensam administrativ organisation för de rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna visa sig medföra fördelar. Föredraganden är icke beredd att nu taga ställning till dessa frågor, som torde böra bedömas i samband med en mera allmän översyn av rättsmedicinalväsendet och under hänsynstagande till resultatet av de utredningar på läkemedelsområdet, som kan komma att beröra farmaceutiska laboratoriets framtida befattning med specialitetskontrollen.

Föredraganden finner sig sålunda böra förorda, att de rättskemiska och blodgruppsserologiska verksamhetsgrenarna tills vidare skall kvarligga under rättskemiska laboratoriet såsom administrativ enhet. Av det anförda torde emellertid framgå, att en omprövning av laboratoriets ställning framdeles kan bli aktuell, varvid givetvis även den organisatoriska sammankopplingen av verksamhetsgrenarna kan bli föremål för förnyat bedömande.

Då det som nämnts icke längre är möjligt för en person att behärska laboratoriets hela verksamhetsområde, bör laboratoriet i enlighet med ut-

redningens förslag vara organiserat på två sinsemellan självständiga avdelningar, en för de i egentlig mening rättskemiska och en för de blodgrupps-serologiska arbetsuppgifterna. Den förra, vilken torde böra benämnas den kemiska avdelningen, bör liksom under nuvarande provisorium omfatta de förutvarande toxikologisk-kemiska och alkoholavdelningarna. Den blodgrupps-serologiska avdelningen bör omfatta de tidigare faderskaps- och Rh-avdelningarna. För underavdelningarna föreslås benämningarna toxikologiska, alkohol-, rättsserologiska resp. kliniska sektionen.

Såsom utredningen framhållit, har medicinalstyrelsen på grund av anhopningen av andra arbetsuppgifter icke haft möjlighet att i erforderlig grad öva tillsyn över och leda laboratoriets verksamhet. Framför allt har styrelsens kameralbyråchef, vilken enligt en år 1947 genomförd reform har att ägna särskild uppmärksamhet åt laboratoriets ekonomiska skötsel, icke fått tid över att i förutsatt omfattning biträda laboratoriet i kameralt och administrativt hänseende. Mot bakgrund härav talar vissa skäl för förslaget att ställa laboratoriet under en egen styrelse efter mönster av vad som tidigare skett vid statens bakteriologiska laboratorium. Emellertid får icke förbises, att behandlingen av de rättsmedicinska ärenden, som handlägges vid rättskemiska laboratoriets toxikologiska, alkohol- och rättsserologiska sektioner, kräver en intim samverkan med medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd och att medicinalstyrelsen har en viktig funktion att fylla såsom samordnande, rådgivande och kontrollerande organ på rättsmedicinalväsendets område. Det är angeläget, att rättskemiska laboratoriets ledning icke gives en organisation, som kan verka hindrande på samarbetet med medicinalstyrelsen. Önskvärt är också att organisationen ej utformas på ett sätt som kan försvåra ett framtida tillskapande av en fristående gemensam organisation för de medikolegala ärendena eller för de rättskemiska och farmaceutiska laboratorier. I likhet med såväl medicinalstyrelsen och flertalet övriga remissorgan med uppgift att tillgodose de rättsmedicinska intressena som sakrevisionen och andra myndigheter som företräder den administrativt-organisatoriska sakkunskapen anser föredraganden av nu anförda skäl, att laboratoriet i varje fall tills vidare bör kvarligga under medicinalstyrelsen.

Av vad i det föregående anförts rörande farmaceutiska laboratoriet torde framgå, att föredraganden f. n. icke är beredd att ompröva nämnda laboratoriums förhållande till medicinalstyrelsen. Samarbetet mellan styrelsen och laboratoriet synes f. n. i både fackligt och administrativt hänseende löpa tillfredsställande.

Med hänsyn till de påtalade bristerna i fråga om medicinalstyrelsens ledning och tillsyn av rättskemiska laboratoriet framstår en förstärkning av resurserna härutinnan såsom angelägen. Ur denna synpunkt kan det enligt föredragandens mening starkt ifrågasättas, om icke laboratoriet — i likhet med vad som var fallet innan den nuvarande provisoriska organisationen

genomfördes — borde stå under en föreståndare, vilken hade att svara för det dagliga arbetet vid laboratoriet och företräda laboratoriet utåt. Som nämnts har emellertid föreståndartjänsten efter provisoriets genomförande hållits obesatt på grund av att de båda avdelningarna har så helt skilda arbetsområden, att avdelningsföreståndarna icke kan äga sådan kännedom om varandras arbetsuppgifter som bör förutsättas för ett utövande av föreståndarskapet. Till följd härav måste antagas, att ett förordnande för endera av dem såsom föreståndare för laboratoriet i fackligt avseende skulle komma att sakna reell innebörd så snart det gällde ärenden utanför hans egen avdelning. Såsom utredningen framhållit, skulle vidare ett åläggande för en av avdelningsföreståndarna att handha de för laboratoriet gemensamma administrativa uppgifterna medföra en ökad arbetsbelastning för honom, som skulle verka hindrande för hans ledning av arbetet vid den egna avdelningen. Den provisoriska organisationen med två sinsemellan självständiga avdelningsföreståndare och utan särskild föreståndare för laboratoriet har under den tid av snart ett år, som den prövats, icke visat sig medföra några olägenheter. Under förutsättning att den förstärkning av den administrativa ledningen för laboratoriet, som i det följande förordas, kommer till stånd, torde därför i varje fall tills vidare särskild föreståndare för laboratoriet ej behöva utses.

Sådana administrativa och kamerala göromål, som berör laboratoriet i dess helhet och som tidigare handlagts av laboratoriets föreståndare, har som tidigare nämnts provisoriskt ålagts medicinalstyrelsens kameralbyrå. På grund av det relativt stora avståndet mellan styrelsens ämbetslokaler och laboratoriet samt kameralbyråchefens övriga arbetsuppgifter har det icke varit möjligt för denne att hålla en löpande kontakt med och följa den dagliga verksamheten vid laboratoriet. För att styrelsen med ökad kraft och effektivitet skall kunna leda och övervaka verksamheten samt lämna avdelningsföreståndarna fortlöpande bistånd i administrativa och ekonomiska angelägenheter, förordas i anslutning till vad utredningen och medicinalstyrelsen föreslagit, att en till styrelsens kameralbyrå hörande administrativ-kameral sektion förlägges till laboratoriets lokaler och ställes under ledning av en befattningshavare, som skall ha sin dagliga arbetsplats vid laboratoriet. Eventuellt kan det vara lämpligt att å denna sektion överflytta vissa administrativa arbetsuppgifter även beträffande farmaceutiska laboratoriet. Till frågan om personalbehovet vid den administrativa sektionen samt till av medicinalstyrelsen i övrigt föreslagna förstärkningar av styrelsens personella resurser återkommer föredraganden i det följande vid behandlingen av rättskemiska laboratoriets anslagsbehov för nästa budgetår.

Vad härefter angår de av utredningen föreslagna rationaliseringsåtgärderna understrykes särskilt vikten av att möjligheterna till rationalisering av rutinverksamheten vid laboratoriet uppmärksammat följes av medi-

cialstyrelsen och laboratorieledningen. I första hand torde laboratoriearbetet härigenom kunna effektiviseras och kostnadsbesparingar vinnas. Härtill kommer att den avsevärda utvidgningen av laboratoriets verksamhet under de sista åren medfört lokalsvårigheter trots att föga mer än tre år förflutit sedan de nuvarande lokalerna togs i anspråk. Lokalbristen kommer att ytterligare öka vid genomförandet av de i det följande föreslagna personalförstärkningarna. Skall en tillbyggnad till laboratoriet kunna undvikas, måste därför såsom utredningen framhållit alla möjligheter att hålla tillbaka ytterligare personalökningar utnyttjas. Redan nu torde förutsättningarna att för laboratoriets räkning friställa vissa utrymmen inom laboratoriebyggnaden, vilka disponeras av tandläkarhögskolan, böra undersökas.

Förslag om anvisande av medel för genomförande av rationaliseringsundersökningar och rationaliseringsåtgärder bör i vanlig ordning prövas i samband med medicinalstyrelsens årliga anslagsaskanden beträffande laboratoriet. Det förutsattes emellertid, att Kungl. Maj:t, därest dylika förslag aktualiseras under löpande budgetår, skall vara oförhindrad att disponera medel för deras genomförande från laboratoriets avlönings- och omkostnadsanslag.

I fråga om ordningen för uppbörden av avgifterna för alkoholanalyser å blod har utredningen föreslagit en förändring, innebärande att rättskemiska laboratoriet skall tillhandahålla polismyndigheten analysresultatet kostnadsfritt och att domstolen, i det fall den undersökte fälles till ansvar, ex officio skall utdöma ersättning för kostnaden med av laboratoriet angivet belopp, varefter beloppet skall indrivnas och redovisas av länsstyrelsen på samma sätt som nu sker. Ett par remissmyndigheter har framhållit, att förslaget genomförande skulle medföra, att analyskostnaden skulle överflyttas från kommunen till statsverket, när frågan vore om vissa städer, som nu själva får svara för kostnaden i den mån denna ej kunnat uttagas av part. Det förtjänar emellertid att framhållas, att statsverket tidigare burit kostnaden även i sistberörda fall och att den nuvarande ordningen blivit följden av en fr. o. m. den 1 juni 1955 vidtagen ändring i ett av medicinalstyrelsen utfärdat cirkulär angående analys av blodprov för alkoholbestämning m. m. Med hänsyn härtill samt då det av utredningen föreslagna förfarandet synes innebära en påtaglig arbetsförenkling för laboratoriet och bortsett från den nyssnämnda kostnadsöverflyttningen oförändrade inkomster för statsverket, förordas, att förslaget genomföres. Bokföringsmässigt uppkommer visserligen härigenom en väsentlig minskning av laboratoriets taxeinkomster, men den taxeinkomst, som uppkommer för statsverket genom laboratoriets verksamhet, kan dock grovt beräknas med ledning av antalet analyserade prov.

Utredningens förslag att till statens kriminaltekniska anstalt överflytta blodgruppsbestämningarna på blod- och spermafläckar förefaller i och för

sig rationellt. Då emellertid anstaltens nuvarande lokalförhållanden icke medger ett övertagande av dessa ärenden, kan förslaget i varje fall f. n. icke realiseras. För att frigöra de härför disponerade utrymmena i laboratoriets byggnad, bör övervägas att tills vidare förlägga ifrågavarande undersökningar till rättsläkarstationen vid Stockholm.

Vidare bör framställningen av ABO-testsera i enlighet med vad utredningen förordat överflyttas till karolinska sjukhusets blodgivarcentral. Härigenom kan tillverkningskostnaderna för dessa sera beräknas sjunka med drygt 30 procent. Vissa kontrolluppgifter bör dock såsom utredningen förutsatt allmänt åligga rättskemiska laboratoriet.

Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar

I det föregående har föredragande statsrådet i samband med behandlingen av utredningsförslaget rörande rättskemiska laboratoriets organisation m. m. förordat, att laboratoriet skall bibehållas såsom en administrativ enhet. Laboratoriets avlönings- och omkostnadsmedel bör därför även i fortsättningen redovisas under ett avlönings- och ett omkostnadsanslag.

Såsom tidigare berörts har under de senaste två åren en betydande förstärkning särskilt av laboratoriepersonalen blivit nödvändig för att möta den starkt ökade arbetsbelastningen vid laboratoriet. De nya tjänsterna har genomgående inrättats såsom extra eller såsom arvodesbefattningar. På grund av att personalvolymen härigenom i huvudsak anpassats i förhållande till ökningen av rutinverksamheten, har utredningens och medicinalstyrelsens nu framlagda förslag kunnat starkt begränsas i fråga om ytterligare personalökningar. Däremot har i flera fall föreslagits utbyte av redan inrättade tjänster samt ändrad lönegradsplacering för sådana i syfte att anpassa personalens sammansättning till de krav, som verksamheten vid laboratoriet i dagens läge ställer. Härjämte har en fastare anställningsform föreslagits för ett relativt stort antal på senare tid inrättade tjänster, beträffande vilka ett stadigvarande behov bedömts föreligga.

För egen del understryker föredraganden särskilt vikten av att en hög vetenskaplig standard kan upprätthållas vid laboratoriet. Icke minst med hänsyn till att ur rättssäkerhetssynpunkt betydelsefulla undersökningar ankommer på laboratoriet, krävs en kvalificerad forskningsinsats och en tillförlitligt arbetande rutinverksamhet. På grund av den självständiga ställning, som de båda avdelningsföreståndarna med den i det föregående föreslagna organisationen för laboratoriet kommer att intaga, kommer ansvaret ej endast för den löpande verksamheten utan även för forskningsarbetet att vila på dem, envar för sin självständiga avdelning. Av sådana skäl har utredningen föreslagit, att avdelningsföreståndartjänsterna i likhet med högskoleprofessorer placeras i lönegrad Co 14. Universitetskanslern

har emellertid ansett det tveksamt om befattningarna — i avvaktan på att frågan om laboratoriets förhållande till rättsmedicinalväsendet i riket bleve föremål för ytterligare överväganden — nu borde erhålla sådan placering. Såsom framgått av vad föredraganden anfört i organisationsfrågan, är han ense med universitetskanslern om att frågan om laboratoriets ställning vid lämplig tidpunkt bör upptagas till förnyat bedömande i samband med en mera allmän översyn av rättsmedicinalväsendet. I avvaktan härpå förordas, att avdelningsföreståndartjänsterna, vilkas innehavare enligt föreskrift i instruktionen för laboratoriet torde böra benämnas professorer, skall vara placerade såsom extra ordinarie i lönegrad Ce 37.

I samband härmed bör tjänsten såsom föreståndare i Cp 15 indragas.

Beträffande personalbehovet vid den toxikologiska sektionen erinras om att riksdagen i enlighet med i propositionen nr 70/1956 framlagt förslag medgivit inrättande av en extra befattning såsom kemist eller läkare med avlöning i enlighet med av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 utfärdade bestämmelser angående lönegradsplacering av vetenskapligt utbildade laboratorieläkare och assistenter vid bl. a. rättskemiska laboratoriet. Befattningen, vilken inrättats såsom laboratorieläkartjänst, må icke tillsättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Efter framställning av medicinalstyrelsen har Kungl. Maj:t emellertid den 2 november 1956 medgivit, att vid sektionen må under innevarande budgetår anställas en kemist såsom extra tjänsteman med lönegradsplacering enligt nyssberörda bestämmelser. Härigenom har utredningens förslag, att laboratorieläkartjänsten vid toxikologiska sektionen skall utbytas mot en tjänst för en kvalificerad kemist, i praktiken redan tillgodosetts. Laboratorieläkartjänsten bör således nu indragas.

Förslaget att utbyta två arvodestjänster som assistent vid toxikologiska sektionen, den ena med halvtids- och den andra med deltidstjänstgöring, mot en heltidstjänst biträdades. Sistnämnda tjänst föreslås dock placerad såsom förste laboratorieassistent i lönegrad Ce 19. I enlighet med förslaget tillstyrkes vidare, att sektionen förstärkes med ett laboratoriebiträde i Ce 11.

För den toxikologiska sektionens del föreslås, att tre laboratoriebiträddestjänster vid sektionen i Cg 13, Cg 11 resp. Cg 9 extra-ordinariesättes.

På grund av den starka tillströmningen av ärenden vid alkoholsektionen medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 1 juni 1956, att av det belopp om 30 000 kronor, som enligt propositionen nr 70/1956 skulle få disponeras för tillgodoseende av icke förutsett behov av extra personal, medel finge disponeras för anställande tills vidare t. o. m. den 30 juni 1957 av ytterligare en laborator i lönegrad Cg 31 vid kemiska avdelningen. Behovet av denna tjänst, som är avsedd för och tillsatt med en laboratorskompetent läkare såsom biträde åt och ställföreträdare för avdelningsföreläsaren, kvarstår.

Då ledningen av undersökningarna enligt ADH-metoden kräver tillgång till ett rutinerat laboratoriebiträde, föreslås uppflyttning av en laborato-

riebritrådestjänst i Ce 11 vid alkoholsektionen till Ce 13. I övrigt tillstyrkes omändring till extra ordinarie av en tjänst såsom försöksassistent i lönegrad Cg 20 och en såsom förste laboratoriebiträde i lönegrad Cg 15 samt av fyra tjänster såsom laboratoriebiträde och tre såsom kanslibitråde i lönegrad Cg 11.

Såsom utredningen framhållit, är det av vikt, att den blodgruppsserologiska avdelningens föreståndare beredes möjlighet att i erforderlig omfattning ägna sig åt forskning och att vid avdelningen finnes en vetenskapligt högt kvalificerad befattningshavare, som vid ledighet för avdelningsföreståndaren kan svara för avdelningens arbete, även i vad gäller de ur rättssäkerhetssynpunkt betydelsefulla utlåtandena från den rättsserologiska sektionen. Med hänsyn härtill tillstyrkes, att den vid avdelningen inrättade tjänsten såsom laboratorieläkare med arvode motsvarande 29 lönegraden utbytes mot en laboratoriefattning. Denna bör placeras i lönegrad Cg 31 och i enlighet med utredningens förslag redovisas under den kliniska sektionen. I övrigt förordas beträffande sistnämnda sektion, att medel beräknas för anställande av ytterligare ett laboratoriebiträde i lönegrad Cg 11 samt att extra ordinarie anställning beredes en förste laboratorieassistent i lönegrad Cg 19 och ett kanslibitråde i lönegrad Cg 11.

Vid den rättsserologiska sektionen har utvecklingen mot allt mera komplicerade metoder i fråga om faderskapsbedömningen medfört behov av genetisk sakkunskap. Det tillstyrkes därför, att en tjänst för en befattningshavare med sådan utbildning inrättas. Med hänsyn till de speciella arbetsuppgifter, som kommer att åvila denne, föreslås, att befattningen placeras i lönegrad Ce 29 och benämnes överassistent. Vid bifall till förslaget bör assistenttjänsten i Ce 27 vid sektionen utgå. Vidare förordas, att en assistenttjänst förenad med arvode av 12 552 kronor utbytes mot en tjänst som laboratorieassistent i lönegrad Cg 17 samt att två laboratoriebiträdets-tjänster i Cg 13 resp. Cg 11 extra-ordinariesättes.

Därest tillverkningen av ABO-testsera överflyttas till karolinska sjukhusets blodgivarcentral i överensstämmelse med vad som föreslagits vid behandlingen av organisationsfrågan, bör det belopp av 8 000 kronor, som för innevarande budgetår beräknats för anställande av extra arbetskraft för detta ändamål vid laboratoriet, indragas.

För tillgodoseende av avdelningarnas gemensamma behov av extra assistenter för att biträda med forskningsuppgifter o. d., statistisk sakkunskap och annan liknande mera tillfällig arbetskraft beräknas en höjning av medelsanvisningen under icke-ordinarieposten med i runt tal 7 000 kronor.

Den administrativa sektion, som föreslås inrättad vid laboratoriet, bör ställas under ledning av en deltidsanställd redogörare. Arvodet till denne anses böra bestämmas till 7 200 kronor för år. För att nämnde befattningshavare skall kunna fullgöra de administrativa och kamerala funktioner, som

nu åvilar medicinalstyrelsens kameralbyrå, samt biträda avdelningsföreståndarna i administrativt och ekonomiskt hänseende, bör eftersträvas att till tjänsten förvärva en person, som kan förlägga sin dagliga tjänstgöring å laboratoriet till tid, då verksamheten därstädes pågår. Befattningshavaren bör vara självständig i förhållande till avdelningsföreståndarna samt underställd kameralbyråchefen hos medicinalstyrelsen. I den mån hans arbetsuppgifter vid laboratoriet det medgiver och det i övrigt befinnes lämpligt, bör han kunna åläggas att fullgöra vissa administrativa funktioner även beträffande farmaceutiska laboratoriet.

För anställande av biträdeshjälp åt redogöraren beräknas ett belopp av 6 000 kronor. Det anses härjämte kunna övervägas att förlägga arbetsplatsen för ett kontorsbiträde å medicinalstyrelsens kameralbyrå, vilket nu är heltidssysselsatt med göromål för rättskemiska och farmaceutiska laboratorier, till laboratoriebyggnaden.

I fråga om den för laboratoriet gemensamma personalen i övrigt tillstyrkes att en tjänst som vaktmästarbiträde i lönegrad Cg 5 utbytes mot en tjänst som vaktmästare i Ce 10 samt att det belopp, som beräknats för diskhjälp, höjes med 3 000 kronor.

För vikariatsersättningar m. m. förordas en höjning av medelsanvisningen med 3 000 kronor.

Enär icke-ordinarieposten fortsättningsvis icke synes böra upptagas förslagsvis, bör för nästa budgetår ett belopp av 28 000 kronor beräknas under nämnda anslagspost för att vid behov skall kunna anställas ytterligare personal vid alkoholsektionen. Beloppet bör få disponeras först efter prövning och medgivande av Kungl. Maj:t.

För ett genomförande av de framlagda förslagen erfordras en ökning av medelsanvisningen med omkring 60 000 kronor för personalförstärkningar och löneregleringar samt med 3 000 kronor för vikariatsersättningar. Härtill kommer de automatiska utgiftsstegringarna för löneklassuppflyttningar, för beslutade höjningar av vissa assistentarvoden samt för höjningen av det rörliga tillägget med tillhoppa omkring 32 000 kronor, varjämte anslaget bör uppräknas med i runt tal 15 000 kronor på grund av att viss extra personal, som enligt Kungl. Maj:ts medgivande anställts för att bemästra den ökade arbetsbelastningen, medför kostnader utöver det belopp av 30 000 kronor, som för innevarande budgetår beräknats härför. Anslaget uppräknas alltså med 110 000 kronor.

Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader

Anslagsposten till sjukvård m. m. föreslås med hänsyn till belastningen höjd med 1 000 kronor till 2 000 kronor. Under omkostnadsstaten föreslås anvisad en anslagspost till reseersättningar som för nästa budgetår uppföres med 500 kronor. Under anslagsposten till expenser beräknas till

bränsle, lyse, gas och vatten 18 000 kronor, innebärande en uppräknings med 4 000 kronor, samt till övriga expenser oförändrat belopp, 26 000 kronor. Anslagsposten till provtagningsmateriel för alkoholblodprov åt polismyndigheterna föreslås för nästa budgetår uppräknad med 20 000 kronor till 50 000 kronor.

Överflyttningen till karolinska sjukhusets blodgivarcentral av framställningen av vissa testsera kan beräknas medföra minskad belastning å anslagsposten till ersättning åt blodgivare. Med hänsyn härtill och till belastningen bör medelsanvisningen minskas med 2 000 till 20 000 kronor.

Under delposterna till inköp av förbrukningsartiklar m. m. och till städning samt inre och yttre renhållning bör på grund av den höga belastningen och väntade ytterligare utgiftstegringar anvisas 100 000 resp. 21 000 kronor, innebärande uppräknings med 68 000 resp. 3 000 kronor.

Vad härefter angår inventarieposten beräknas för löpande inventarie- och instrumentanskaffning oförändrat belopp, 12 000 kronor. I fråga om den föreslagna engångsutrustningen erinras om att i samband med uppförandet av den nuvarande för rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna gemensamma byggnaden för budgetåren 1951/52 och 1952/53 anvisades reservationsanslag åt tillhoppa 1 325 000 kronor till inredning och utrustning av lokalerna. Härav beräknades 307 000 kronor till inventarie- och apparatutrustning vid rättskemiska laboratoriet. Senast genom beslut den 21 december 1956 har Kungl. Maj:t ställt ett belopp av 61 500 kronor till förfogande för utrustningsanskaffning till laboratorierna från berörda anslag, vilket på grund av i propositionen nr 39/1956 utverkat bemyndigande må disponeras jämväl för innevarande budgetår. Därmed är detta anslag i det närmaste förbrukat. Av det sist anvisade beloppet avsågs 21 870 kronor för inköp av apparatur, som omfattas av det nu föreliggande utredningsförslaget.

För inköp av en infraröd spektrofotometer för gemensamt bruk vid rättskemiska och farmaceutiska laboratorierna beräknas 90 000 kronor.

Laboratoriets inventariepost upptages sålunda för nästa budgetår till 102 000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts föreslås anslaget höjt med 184 500 kronor och uppfört med 339 500 kronor.

Utskottet

Såsom framgår av propositionens redogörelse har statens rättskemiska laboratorium i samband med att den förutvarande föreståndaren den 1 april 1956 avgick med pension provisoriskt *o r g a n i s e r a t s* på två sinsemellan självständiga avdelningar, en rättskemisk och en blodgruppserologisk, under ledning av var sin avdelningsföreståndare. Anledningen härtill är, att det icke varit möjligt att finna en efterträdare med tillräcklig kompetens för att

behärska de olika delarna av laboratoriets verksamhet. Föreståndartjänsten i Cp 15 hålles tills vidare vakant och i stället har genom beslut av Kungl. Maj:t inrättats en tjänst såsom avdelningsföreståndare i Cg 37 för den nya rättskemiska avdelningen. Den nya blodgruppsserologiska avdelningen förestås av avdelningsföreståndaren i Ce 37 på Rh-avdelningen. Efter delningen är avdelningsföreståndarna självständiga i förhållande till varandra.

Behovet av en allmän översyn av laboratoriets organisation har oberoende av det nuvarande provisoriet gjort sig gällande med hänsyn till såväl den starkt ökade arbetsbelastningen vid laboratoriet som till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen inom kemi och blodgruppsserologi. Härmed sammanhängande spörsmål har undersökts av 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. Efter överbägande av olika möjligheter har utredningen stannat för att laboratoriet bör bibehållas som självständig enhet med i stort sett nuvarande arbetsuppgifter. Den provisoriskt genomförda uppdelningen av verksamheten på två självständiga enheter föreslås därjämte bli permanent.

I remissyttrandena har behovet av en omorganisation genomgående vitsordats. Delade meningar har emellertid kommit till uttryck beträffande den ändamålsenliga lösningen av organisationsfrågan. Sålunda har ifrågasatts antingen att överföra laboratoriets verksamhetsgrenar till andra befintliga institutioner eller att till laboratoriet föra annan lämplig verksamhet eller slutligen att som en tredje möjlighet uppdelna laboratoriet på två självständiga laboratorier.

Utskottet delar för sin del föredragandens mening att en lösning efter något av dessa alternativ är en fråga på längre sikt, som lämpligen bör bedömas i samband med en mera allmän översyn av rättsmedicinalväsendet. På grund härav och då det synes nödvändigt att laboratoriets verksamhetsformer ges en mera permanent inriktning än det nuvarande provisoriet tillstyrker utskottet, att beslut nu fattas om att de rättskemiska och blodgruppsserologiska avdelningarna tills vidare skall kvarligga under rättskemiska laboratoriet såsom administrativ enhet och att laboratoriet i enlighet med utredningens förslag organiseras på två sinsemellan självständiga avdelningar, en för de i egentlig mening rättskemiska och en för de blodgruppsserologiska arbetsuppgifterna.

Av vad utredningen anfört framgår att medicinalstyrelsen på grund av anhopningen av andra uppgifter icke haft möjlighet att i erforderlig grad öva tillsyn över och leda laboratoriets verksamhet, vilket särskilt gäller den kamerala och administrativa sidan av verksamheten. Utskottet anser i likhet med föredraganden att tillräckliga skäl dock icke föreligger för att i enlighet med utredningens förslag ställa laboratoriet under en egen styrelse. De påtalade bristerna i fråga om medicinalstyrelsens ledning och tillsyn synes emellertid såsom föredraganden funnit, böra ge anledning till en förstärkning av personalen för laboratoriets administrativa och kamerala göromål.

Enligt vad föredraganden anfört skulle härigenom någon särskild föreståndare för laboratoriet, i varje fall tills vidare, icke behöva utses.

Vad föredraganden i övrigt anfört vid anmälan av frågan om laboratoriets verksamhetsformer har icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att utskottet i likhet med denne vill särskilt understryka vikten av att möjligheterna till rationalisering av rutinverksamheten uppmärksam följes av medicinalstyrelsen och laboratoriets ledning.

Beträffande löneställningen för laboratoriets personal har föredraganden framhållit betydelsen av att en hög vetenskaplig standard kan upprätthållas vid laboratoriet. Enligt utskottets mening synes det tveksamt huruvida den i propositionen föreslagna lönegradsplaceringen i Ce 37 för de båda avdelningsföreståndarna, för vilka föreslagits benämningen professor, är tillräcklig för att tillgodose detta syfte. Då föredraganden för sin del ansett att frågan om en högre lönegradsplacering bör ställas på framtiden i avvaktan på att laboratoriets ställning upptas till förnyat bedömande i samband med en mera allmän översyn av rättsmedicinalväsendet, har utskottet icke funnit skäl föreligga för att nu förorda annan löneställning. Vad föredraganden i övrigt anfört vid anmälan av laboratoriets avlöningsanslag har icke heller givit utskottet anledning till erinran.

Beräkningen av medelsbehovet under omkostnadsanslaget har utskottet funnit sig kunna godta.

Under återopande av det anförda får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:t förslag hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens rättskemiska laboratorium, som föranledes av vad föredragande statsrådet i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 25 januari 1957 anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	64 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	646 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	189 500

Summa kronor 900 000;

c) till *Statens rättskemiska laboratorium*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor;

d) till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 339 500 kronor.

Stockholm den 9 april 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Ohlon, Gillström, Näsström, Hesselbom, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Ivar Johansson, Einar Persson, Sundelin, Birger Andersson, Pålsson, Söderberg och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Petterson i Degerfors, Ståhl, Jansson i Kalix, Rubbestad, Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Widén, Nilsson i Göingegården, Blidfors, Andreasson, Hjalmarson och fröken Liljedahl.